



fifty years

Rapport från Unescos generalkonferens 1995

Svenska Unescorådets skriftserie nr 1, 1996

Rapport från Unescos generalkonferens 1995

1. **FÖRORD, INLEDNING**

2. **RAPPORTER**
 1. Plenar (Sverige)
 - 2a. Administrativ kommission (Danmark)
 - 2b. Juridisk kommission (Norge)
 3. Kommission I (Sverige)
 4. Kommission II Utbildning (Finland)
 5. Kommission III Vetenskap (Danmark)
 6. Kommission IV
 - a. kultur (Norge)
 - b. media (Sverige)
 7. Kommission V Fred, mänskliga rättigheter etc
Samhällsvetenskap (Sverige)

3. **BILAGOR**
 - BILAGA 1
Anförande, statsrådet Carl Tham
 - BILAGA 2
Nordiska och svenska inlägg
 - BILAGA 3
Svenska delegationen

1. FÖRORD

Rapporten från Unescos generalkonferens 1995 har utarbetats av Svenska Unescorådets kansli på basis av rapporter från de nordiska delegationerna till generalkonferensen. Ansvar för att rapportera har fördelats mellan de nordiska länderna, och texten återges (förkortat) på det ursprungliga språket.

Namn på deltagarna i den svenska delegationens finns i bilaga 3.

1.2 INLEDNING

Unescos generalkonferenser

Unescos generalkonferens möts vartannat år för att bl. a. besluta om program och budget för nästkommande två-årsperiod. Under året före generalkonferensen sänder generaldirektören ut förslag till program och budget som därefter diskuteras i medlemsländerna och i Unescos styrelse. Synpunkterna från dessa diskussioner utgör – tillsammans med förslaget – underlag för generalkonferensens beslut.

Medlemsländerna presenterar också under generalkonferensen egna ändringar i program- och budgetförslaget. Det rör sig i regel om hundratals ändringsförslag som generalkonferensen har att ta ställning till.

Unescos program är indelat i s.k. huvudprogramområden. Program och budget för dessa huvudprogramområden diskuteras under generalkonferensen i olika kommissioner (utskott):

Kommission I behandlar allmänna programfrågor

Kommission II behandlar utbildning

Kommission III behandlar vetenskapligt samarbete; natur- och samhällsvetenskap/humaniora

Kommission IV behandlar kultur- och kommunikation/medier

Kommission V behandlar övriga program

Arbetet under generalkonferensen läggs upp av Unescos styrelse – men generalkonferensen leds av en särskild styrelse – som beslutar till vilken kommission olika ärenden ska föras etc. Vid generalkonferensen görs ett stort antal val, bl. a. väljs styrelse för Unesco (58 representanter för medlemsländerna). Generalkonferensen fastställer också medlemsavgifterna (baserat på ekonomi och folkmängd).

Under generalkonferensen finns också en kommission med allmänna programfrågor, en kommission för allmänna administrativa frågor, en juridisk kommitté samt en nomineringskommitté. Kommissionerna arbetar under ca två veckor. Parallellt med detta arbete pågår under de första veckorna en allmän generaldebatt där delegationernas ordförande - i de flesta fall ministern med ansvar för Unescofrågor - deltar. Generalkonferensen brukar pågå i drygt fyra veckor.

När Unesco grundades sågs generalkonferensen som en mötesplats för experter från Unescos verksamhetsområden och för medlemsländerna. Eftersom programmet har utökats och antalet medlemsländer blivit fler, för närvarande är de 185, utgör konferensen främst en mötesplats i kommissionerna - där möts medlemsländernas experter på olika områden.

Under 1995 års generalkonferens förekom nya inslag i programmet, vilka kan förstärka generalkonferensens funktion som mötesplats: för första gången hölls rundabordssamtal s. k. Round Tables för diskussion av övergripande frågor (se nedan om 1995 års generalkonferens).

1995 års generalkonferens

Generalkonferensen 1995 fattade beslut om inriktningen av programmet under budgetperioden 1996-1997 som är år 1 och 2 i en löpande sexårs-planering och om denna sexårsplanering (Medium Term Strategy) för 1996 - 2001 som anger inriktningen av organisationens framtida arbete. Generaldirektörens utkast till sexårsplanen liksom hans förslag till program och budget för nästkommande två-årsperiod behandlades av styrelsen och sändes ut till medlemsländerna för kommentarer under 1994-95.

Vid generalkonferensen valdes kulturredaktören Nils Gunnar Nilsson, Sydsvenska Dagbladet och medlem av Svenska Unescorådet till styrelsen fram till och med generalkonferensen 1999.

Generalkonferensen besöktes av El Hadj Omar Bongo, president i Gabon, Sylvestre Ntibantunganya, president i Burundi, Obiang Nguema Mbasogo, president i Ekvatorial-Guinea, Carlos Roberto Reina, president i Honduras och Nursultan Nazarbaev, president i Kasakstan.

Under generalkonferensen hölls en minneshögtid för Yitzhak Rabin och en större kulturmanifestation vid 50-årsminnet av undertecknandet av Unescos konstitution.

För första gången ordnades övergripande möten, s k Round Tables där konferensdelegationerna från samtliga kommissioner diskuterade gemensamma teman. Den första behandlade den *moderna informationsteknikens betydelse* för utvecklingen på Unescos samtliga verksamhetsområden. Den andra behandlade *Världskommissionen för Kultur och Utveckling*, som under ledning av FN:s förrre generalsekreterare Javier Pérez de Cuéllar arbetat sedan generalkonferensen 1993 och nu framlagt sin rapport *Vår skapande mångfald*. Jacques Delors presenterade vidare arbetet i *Kommissionen för utbildning för det 21:a århundradet* vars slutrapport publicerades våren 1996. (Se nedan i rapport från plenaren).

Svenska ståndpunkter

Den svenska delegationen arbetade enligt den instruktion regeringen fastställt. I instruktionen framhålls bl. a. att:

- Delegationen bör framhålla vikten av samarbete inom FN-systemet så att dubbelarbete undviks och betona Unescos roll som fackorgan inom FN-systemet med omfattande uppgifter inom sina arbetsområden och stödja strävanden inom Unesco att i politiska, biståndspolitiska och organisatoriska principfrågor inordna verksamheten i FN-systemet.
- Delegationen bör betona att frivilligorganisationerna (NGO)

inom Unescos programområden rådfrågas och utnyttjas för arbetet. Dessa organisationers roll bör bibehållas och stärkas.

- Delegationen bör understryka behovet av prioriteringar i organisationens verksamhetsområden, och särskild tyngd bör läggas på läskunnighet, miljöfrågor, kulturårtiondet samt kommunikations-området.
- Delegationen bör verka för en jämnare könsfördelning vid rekrytering till poster inom Unesco.
- Delegationen bör stödja det fortsatta reformarbetet inom Unesco och framhålla betydelsen av fortsatt decentralisering. I decentraliserings- och delegeringsarbetet bör Unesco inte sträva efter att skapa nya egna regionalkontor eller fältkontor, utan i första hand utnyttja existerande strukturer. Delegationen bör verka för att organisationens arbetsformer ytterligare effektiviseras.
- Delegationen bör verka för att medlemsländerna betalar sina uttaxerade bidrag i tid och till fullo.
- Delegationen bör verka för att läskunnighetsarbetet ges högsta prioritet som bas för livslångt lärande och delegationen bör betona betydelsen av uppföljning av konferensen i Salamanca om utbildning av elever med särskilda behov.
- Delegationen bör vidare betona Unescos särskilda roll när det gäller utbildning i miljökunskap som uppföljning av Rio-konferensen.
- Delegationen bör understryka nödvändigheten av insatser avseende vuxenutbildning och särskilt framhålla behovet av återkommande utbildning. Betydelsen av insatser för utbildning av kvinnor och flickor bör betonas.

– Delegationen bör lyfta fram betydelsen av de verksamheter som utförs inom de stora vetenskapliga programmen och denna bör i första hand samordnas med uppföljningen av Riokonferensen. Delegationen bör verka för en närmare samverkan mellan de naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga områdena. Delegationen bör stödja det nya samhällsvetenskapliga programmet, MOST, och uttrycka sin uppskattning över den koncentration av verksamheten som presenteras i programförslaget, samt verka för att en realistisk finansieringsplan läggs till grund för programmets uppbyggnad.

– Delegationen bör framhålla Unescos övergripande ansvar för kulturårstiondet. Delegationen bör verka för att rapporten från Världskommissionen för Kultur och Utveckling sänds ut på bred remiss till medlemsländer, frivilligorganisationer m fl och erinra om det svenska erbjudandet att arrangera en uppföljningskonferens till kommissionen och dess arbete, våren 1998 i Stockholm.

– Delegationen bör vidare verka för att de medlemsländer som ratificerat Konventionen om Världens Kultur- och Naturarv också ratificerar Konventionen om Skydd för Kulturföremål i händelse av väpnad konflikt (Haag-konventionen).

– Delegationen bör presentera förslagen från den internationella konferensen om Våld i medier och Barnens rättigheter och särskilt understyrka konferensens beslut att uppdra åt den gemensamma kommittén mellan Unesco och Unicef att identifiera ett institut att svara för den fortsatta verksamheten under en begränsad tidsperiod.

– Delegationen bör verka för att Unesco även fortsättningsvis studerar frågor om koncentration av ägande av massmedier och uttrycka stöd för IPDC:s verksamhet.

2. RAPPORTER

1. Plenaren (Sverige)

Nils Gunnar Nilsson, Svenska Unescorådet, medlem i Unescos styrelse:

I den tjuugoåttonde generalkonferensens plenardebatt gjordes sammanlagt 192 inlägg, därav 162 på medlemsstaters vägnar. Det säger sig självt att debatt inte är rätta ordet; det handlar i stället om en oändlig rad av monologer, med bestämda koreografiska inslag. Enbart artighetsfraserna tar väl sammanlagt två timmar i anspråk. Men sådan är Unesco-kulturen – eller kanske snarare FN-systemets kultur – och de tillmätta minuterna är regeringsrepresentanternas enda möjlighet, vartannat år, att framföra övergripande synpunkter på Unescos verksamhet.

När man väl accepterat denna, förmodligen oundvikliga ritual och försöker lyssna bakom artighets- och andra fraser, framträder en ganska spännande global mosaik. Vissa teman återkommer och understryks. Det går att vaska fram ett gemensamt budskap, om man vill.

Frånvaron av allmän kverulans var påtaglig. Möjligen hade det att göra med att det var jubileumsår men en ännu troligare förklaring är att man överlag var påtagligt nöjd, både med C/5 (utkastet till program och budget för den kommande tvåårsperioden) och framför allt med C/4 (förslaget till Medium Term Strategy – sexårsplaneringen). Den mest konkreta kritiken gällde vissa medlemsländers betalningsmoral, och den frågan drevs till sin spets: i fortsättningen kommer de länder som inte gjort minsta försök att reglera sina avgifter inte att få rösta. (Det visade sig att gruppen var identisk med den handfull länder som inte ens var närvarande på generalkonferensen).

Framför allt tre teman återkom i många inlägg och bidrog till ett gemensamt mönster:

- uppföljningen av Beijing-konferensen om kvinnor
- basundervisning för alla
- det nya informationssamhällets möjligheter och faror

De tre områdena hör delvis samman. Flickor (och kvinnor) är mera eftersatta än pojkar (och män) när det gäller läskunnighet och andra baskunskaper. Den nya informationsteknologin tycks attrahera pojkar mer än flickor och tenderar att öka könsklyftorna, liksom riskerna är uppenbara att den ökar klyftorna mellan rika länder och fattiga. Samtidigt kan ny teknologi öka möjligheterna att nå fler med basundervisning. Den kan också öka kvinnors möjligheter att få sin rättmätiga tillgång till media. Ett sidotema återkom i flera inlägg: nödvändigheten av att snabbt utveckla solenergi och andra förnyelsebara energikällor. Utan elektricitet nås inga elektroniska motorvägar!

Ett välkommet tillskott till plenaren var en eftermiddag som ägnades åt just den nya informationsteknologins möjligheter och risker. Detta tematiska grepp väckte mycket positiv respons, trots att inslaget inte var aviserat i så god tid att tillräckligt många experter kunde mobiliseras.

Själva plenardebatten fick också två välkomna avbrott, nämligen presentationerna av de s k Delors- och Pérez de Cuellar-rapporterna där respektive ordförande svarade för sammanfattningen. Bägge dessa världsrapporter bidrog till en allmänt positiv känsla, som konkreta exempel på att Unesco befattar sig med frågor som rör vår gemensamma väg in i 2000-talet.

Vardera rapporten fick senare under generalkonferensen var sin session, ett s k Round Table, med preliminära diskussioner kring respektive tema, utbildning inför nästa millennium samt kultur och utveckling.

En höjdpunkt under generalkonferensen - och ett gott tecken i tiden - var när Sydafrika kulturminister förde den nya sydafrikanska flaggan över podiet, som en symbol för att landet åter tillhör världssamfundet.

De nordiska inläggen höll genomgående hög nivå, reflexion parat med konkretion. Till det senare hörde fördömandet av den behandling som ett av medlemsländerna fortfarande utsätter författaren Salman Rushdie för. Den strider mot Unescos mest fundamentala principer.

Generalkonferensens ordförande var med den äran Danmarks Torben Krogh, som med en god kombination av fasthet och ohögtidlighet ledde denna organisationens högsta församling. Det fanns under den tjuugoåttonde versionen vissa öppningar i de fasta strukturerna, av typ temadiskussion och Round Tables, som ger hopp om att den förnyelsegrupp, som just Torben Krogh ska leda, kan komma fram till förslag som t.o.m. gör dessa gigantiska samlingar ännu meningsfullare.

2. Administrativa kommissionen (Danmark)

Den Administrative Kommission påbegyndte sit arbejde onsdag den 25. oktober og af sluttede det torsdag den 2. november. Lørdag den 4. november godkendte Kommissionen sin rapport, og mandag den 13. november blev rapporten godkendt i Plenum.

Kommissionen beskæftigede sig med følgende hovedområder: De finansielle og administrative sider af UNESCOs Program og Budget for 1996-97, organisationens arbejdsmetoder, finansielle spørgsmål, personalespørgsmål og bygningsvedligeholdelse.

De finansielle og administrative sider af Program og Budget for 1996-97

Der har gennem længere tid været enighed i UNESCO om, at man arbejder med det, der kaldes reel 0-vækst i budgetterne. Med andre ord, der må ikke forekomme egentlige aktivitetsudvidelser inden for den del af budgettet, der finansieres over det regulære budget. Det regulære budget finansieres af medlemslandenes kontingentindbetalinger og udgør i 1996-97 518 mio. US Dollars. Hertil kommer de såkaldte "extra-budgetary resources", der består af frivillige bidrag fra medlemslandene og bidrag fra andre internationale organisationer, f.eks. UNDP. Begge former for bidrag er normalt øremærkede til bestemte aktiviteter. I 1996-97 skønnes det samlede beløb at udgøre godt 300 mio. US Dollars.

Men det regulære budget på 518 mio. US Dollars skal altså være udtryk for en reel 0-vækst. Men pris- og lønstigninger bevirker, at der bliver tale om en vis nominel vækst. Der var i Kommissionen en del debat om, hvorvidt beregningsgrundlaget for pris- og lønstigninger var det rigtige.

Udgifterne til Styrelsesrådet som følge af udvidelsen af antallet af pladser fra 51 til 58 stiger med ca. 400.000 US Dollars, hvor-

til kommer et beløb til ombygning af Styrelsesrådets mødelokale. Senere i debatten var der enighed om, at de nødvendige ressourcer må afsættes til jævnlige evalueringer af organisationens virksomhed.

Det siger sig selv, at i en organisation som UNESCO er rejseudgifter en væsentlig post på budgettet. Under behandlingen af dette punkt havde et medlem af Kommissionen beregnet, at der vil kunne spares 4,5 mio. US Dollars ved at bruge Apex-billetter. Flere lande, bl.a. Danmark op-fordrede til brug af Apex-billetter i videst muligt omfang.

Organisationens arbejdsmetoder

Under denne overskrift beskæftigede Den Administrative Kommission sig kun med sekretariatets arbejdsmetoder og den informatikplan, som er under implementering. Der blev fra flere sider rejst kritik af, at det går for langsomt. Det videre arbejde vil blive fulgt nøje af Styrelsesrådet.

Finansielle spørgsmål

Det første punkt, der skabte egentlig debat, var spørgsmålet om medlemslandenes kontingent. Sagen er den, at FN i New York centralt fastsætter, hvor mange procent (eller promille), hvert enkelt land skal betale af organisationens samlede budget. Denne procentsats går igen i hele FN-systemet.

Spørgsmålet om medlemslandenes kontingentbetaling – eller mangel på samme – gav som sædvanligt anledning til en længere debat. Problemet, som også findes i andre FNorganisationer, er, at mange lande betaler for sent eller slet ikke. Det betyder, at mange planlagte aktiviteter aldrig kommer til udførelse, da der ikke er penge til dem.

Der er på en måde tale om et to-sidet problem, et rent økonomisk og et mere moralsk problem. Det økonomiske problem

er, at en række store bidragydere, bl.a. Rusland, Irak, Argentina og Brasilien er i restance. Det mere moralsk prægede problem er, at en række u-lande er i restance. Dette problem er afbegrænset økonomisk rækkevidde, idet disse lande for de flestes vedkommende skal betale mini-mumskontingentet på ca. 32.000 US Dollars årligt, et beløb, der næppe kan vælte noget statsbudget. En ny side af dette problem er desværre opstået i de seneste år, idet mange nye medlemslande fra det tidligere Jugoslavien og den tidligere Sovjetunion kun har indbetalt lidt eller slet intet.

De økonomiske problemer førte selvfølgelig til en debat om, hvad der kan gøres for at løse dem. Der var enighed om, at optagelse af lån var den dårligst tænkelige løsning, der ville medføre renteudgifter. Det er dog stadig muligt for Generaldirektøren at optage kortvarige lån som den sidste udvej.

Som noget nyt blev det vedtaget, at Generaldirektøren på styrelsesråds-mødet i maj 1996 skal forelægge forslag til en regel om, at lande, der er i restance, og som har valutaproblemer (kontingentet skal betales i franske francs og US Dollars), kan oprette en konto i deres eget land i national valuta. Fra denne konto kan der så trækkes, når UNESCO skal udføre aktiviteter i det pågældende land, og det trukne beløb vil blive krediteret som kontingentbetaling.

Under finansielle spørgsmål drøftede Den Administrative Kommission endeligt spørgsmålet om udpegning af UNESCOs eksterne revisor, der for tiden er den canadiske rigsrevisor. Der var lagt op til, at den eksterne revisor og hans/hendes medarbejdere af frygt for interessekonflikter skulle afskæres fra at kunne søge arbejde i UNESCO i en 4-års periode efter afslutningen af revisionsperioden. Dette var klart urimelegt, så på tysk og dansk initiativ blev vedtagelsen ændret, således at "karantæneperioden" kun skal omfatte de medarbejdere, der har været involveret i revisionsarbejdet.

Personalespørgsmål

Under dette punkt var der mest tale om efterretningssager, men et enkelt punkt fortjener dog en smule omtale.

Til spørgsmålet om rekruttering af nye medarbejdere på akademiker-niveau, den såkaldte professional category var der udarbejdet dokumentation, der beskrev den skæve kønsfordeling. Over en 5-årig periode er kvindeandelen i denne kategori steget fra ca. 30 til ca. 35 pct., så der er stadig et stykke vej til ligestilling.

Bygningsvedligeholdelse

Det vigtigste spørgsmål under dette punkt var også af økonomisk art. Sagen er den, at mange lande, der har lejet kontorer i UNESCO-bygningerne, er i restance med såvel husleje som telefonregninger. Kommissionen vedtog at rette en stærk appel til Generaldirektøren om at gøre en særlig indsats for at rette op på dette. Fra dansk og anden side blev det understreget, at kontorfaciliteter og telefonadgang er at sammenligne med andre varer: Man må betale for dem, ellers kan man ikke ha dem.

Generelt om Den Administrative Kommission

Arbejdet i Den Administrative Kommission adskiller sig på flere områder fra arbejdet i programkommissionerne. For det første er sjældent mere end ca. en tredjedel af organisationens 185 medlemslande repræsenteret i kommissionen. For det andet er mange af de tilstedeværende gengangere fra Styrelsesrådets Finans- og Administrations-kommission. Og for det tredje fremkommer meget af dokumentationen på et meget sent tidspunkt, idet de økonomiske forhold hele tiden ændrer sig. I tiden lige op til Generalkonferencen kommer der dagligt kontingentindbetalinger eller løfter om samme fra medlemslande. Alt dette bevirker, at der i Den Administrative Kommission er tale om en egentlig debat og ikke en oplæsning afvelforberejede "*statements*".

2.b Juridiska kommissionen (Norge)

Generalkonferansens juridiske komité – Legal Committee – velges av foregående Generalkonferanse. Norge var for 6. gang medlem, og alene fra Norden.

Den mest presserende sak i komiteen gjaldt **utvidelsen av antallet medlemmer i Styret** (Eksekutivrådet) (svenska: styrelsen) og **fordelingen av nyinnmeldte land på valggruppene** (Unescos valggrupper i princip de samme som verdensdelarna, dock tillhör Kanada och Israel Europagruppen).

UNESCO har fått 24 nye medlemsstater det siste tiåret; med en norm om at 1/3 skal ha styreplass, og med 184 medlemsstater, var styret kommet til at styret burde utvides med 7 plasser, fra 51 til 58. Norden har forgjeves argumentert for en reduksjon i størrelsen på styrende organer, både av effektivitets- og kostnadsgrunner. Det var ellers oppnådd konsensus om fordeling på valggrupper, både av land og av plasser i styret. Generalkonferansen velger også medlemmer til en lang rekke internasjonale råd, komiteer m.v.

Saken har politisk interesse fordi den omhandler økonomiske **forpliktelser for utmeldte medlemsstater**. Formålet med å endre konstitusjonen var å få større klarhet enn man nå synes å ha i forhold til USA, der det er uenighet om hva USA - eventuelt - skylder UNESCO.

Komiteen anbefalte at utmelding skal skje med 24 måneders varslings tid, og bidraget skal regnes for det året utmelding skjedde, samt – prorata – i eventuelt påfølgende biennium. Komiteen fastslo at denne konstitusjonsendringen må ratifiseres, og settes i verk etter at 2/3 av medlemsstatene har ratifisert - normalt tar denne prosessen ca. 5 år.

Saken gjaldt bruk av **kjønnsnøytralt språk** i alle UNESCOs «basic texts», en sak de nordiske land – og UNESCOs sekretariat – har arbeidet med det siste tiåret. Saken ble regelrett trenert i forrige Generalkonferanse, den hadde versert nok en gang i styret og sluttresultatet ble en fotnote om at maskulin språkform refererer til begge kjønn – og ikke hindrer at verv og stillinger kan innehas av kvinner.

Komiteen for fysisk fostring og sport (CIGEPS) har hatt liten aktivitet og møtefrekvens. I påvente av gjennomgang av saksfeltet, ble det gitt adgang til å **suspendere regelverket for CIGEPS**, og ikke arrangere møter i kommende biennium.

Det internasjonale hydrologiprogrammet (IHP) hadde besluttet å gjøre **egne statutter kjønnsnøytrale** (chairman byttes ut med chairperson). Dette ble vedtatt.

Med økt student- og forskermobilitet er **regler for godkjenning av utenlandsk høgre utdanning og kvalifikasjoner** svært viktig. UNESCOs rekommendasjon om dette oppfordrer til nasjonal rapportering.

World Heritage Centre (WHC) er opprettet som en nyskaping i sekretariatet, og samler arbeidet med natur- og kulturarven i henhold til Konvensjonen av 1972. Generaldirektøren foreslo å gi **WHC økt fleksibilitet og såkalt «funksjonell autonomi»**, slik enkelte andre enheter har oppnådd.

En annen viktig sak gjaldt **bidragsskyldige medlemsstater stemmerett**. UNESCOs utestående fordringer tilsvarer ca. ett årsbudsjett. Manglende og sene innbetalinger skaper store vansker for iverksetting av programmet.

Generalkonferansens regler vil nå fastslå at
– Generaldirektøren skal varsle medlemsstater om eventuell gjeld

6 måneder før Generalkonferansen

– Medlemsstatenes svar skal behandles av Generalkonferansens Finans- og administrasjonskomité og innstilling avgis innen tre dager etter Konferansens åpning. Medlemsstater har stemmerett i denne tiden, tross gjeld

– Det stilles detaljerte krav til innholdet i Finans- og Administrasjons-komiteens innstilling. Dette vil synliggjøre gjeldssituasjonen, dens årsaker, og nedbetalingsavtalenes troverdighet

Komiteen ble bedt av kommisjon 1 om å vurdere forslag om **Generalkonferansens arbeidsform** med hensyn til resolusjonsforslag, det vil si tiltak for å redusere mengden; forenklet gjennomføring av valg m.v.

Komiteen fremmet nødvendige regelendringer om resolusjonsforslag med budsjettimplikasjoner og om valg i samsvar med kommisjon 1s behandling. Komiteens forslag ble tatt til etterretning.

3. Kommission I (Sverige)

Kommission I behandlar s k allmänna programfrågor; program och budgetförslag för statistik, publikationer m. m. och i kommissionen diskuterades också riktlinjer för generalkonferensens arbetsmetoder, samarbetet med nationalkommissionerna och frivilligorganisationerna m. m.

Publikationer och distribution av publikationer

Under denna punkt togs publikationerna från Unesco Publishing Office, månadstidskriften Unesco Courier och aktiviteterna vid Office of Public Information (som arrangerar bl a presskonferenser och utställningar) upp. Kommissionen konstaterade att samarbetet mellan avdelningarna hade förbättrats och borde utvecklas ytterligare – inte minst för att organisationen har små ekonomiska resurser – avdelningarna bör dock inte direkt slås samman.

Det underströks att nationalkommissionerna hade en viktig roll att spela när det gäller att informera om Unescos publikationer. Kommissionen noterade att information från Unesco finns på Internet. Vidare rekommenderades att fler publikationer ges ut i samarbete med bokförlag. Man diskuterade bristen på balans i användandet av de officiella språken (en stor del av materialen utkommer numer endast på engelska och franska).

Unesco Couriers stora betydelse underströks, den är en av världens mest spridda kulturtidskrifter och utkommer på ett tjugotal språk. Urvalet av artikelförfattare kritiserades och man ansåg att de "små" språkversionerna borde förbättras.

Office of Public Information har som främsta uppgift att göra Unesco "mer synligt" och det diskuterades om det ska ske med små specialdestinerade insatser eller genom en stor kampanj. Samarbetet mellan nationalkommissioner och media diskuterades.

Office of Public Information har en viktig uppgift att stödja nationalkommissionernas informationsarbete genom förhandsmaterial, pressinformation osv.

Minneshögtider

Unescos styrelse fattar beslut om vilka händelser, företeelser och personer mm som ska högtidlighålls under året och vilka minneshögtider som Unesco ska delta i. Kommission I lade åtskilliga nya förslag till styrelsens lista. För tvåårsperioden 1996-1997 ska bl. a. ett flertal författare och vetenskapsmän, städer, musiker, konstnärer och pedagoger uppmärksammas.

Statistik

Unescos Statistical Yearbook (utbildningsstatistik, statistik om kultur/medier och forskning/vetenskap) som publiceras varje år på tre språk är en viktig del av organisationens publikationer, liksom övriga statistiksammanställningar. Kommissionen konstaterade att Unesco har en av världens största samlingar av statistik och föreslog stöd till skapandet av nationell statistik i medlemsländerna. Den avdelning inom huvudkontoret som handhar informationsteknik, bibliotek, arkiv och databaser föreslogs få ökade resurser.

Sverige pläderade för att den statistiska verksamheten skall ges ökade fasta resurser, bl a att ett projekt som hittills finansierats av Sida skall övergå till Unescos reguljära verksamhet. I sekretariatets svar utlovades att Unesco skulle ta på sig kostnaden.

Generalkonferensen

Kommissionen diskuterade livligt generalkonferensens arbetsmetoder mot bakgrund av ett dokument utarbetat av styrelsen. Plenaren kritiserades för att där inte sker någon dialog eller diskussion utan en serie tal, kring disparata ämnen, av medlemsländernas delegationsledare (oftast ministrar). Koncentration till verklig diskussion kring ett eller ett par ämnen och nya former

för verklig debatt föreslogs. Medlemsländernas ändringsförslag till förslaget till program och budget (sk draft resolutions) diskuterades också. När det gäller dokumenten som produceras till generalkonferensen så framfördes synpunkter på språket, både antalet språk och översättningarnas kvalitet.

Kommissionen rekommenderade att en arbetsgrupp tillsätts för att utarbeta förslag till nya arbetsformer för generalkonferensen. Arbetsgruppen består av 18 personer och leds av generalkonferensens ordförande, Torben Krogh från Danmark.

Participation Programme

Den del av organisationens budget som är avdelad till medlemsländernas egna aktiviteter (det s k Participation Programme) diskuterades utförligt. Både den administrativa hanteringen och utvärderingen av programmet ifrågasattes och en del administrativa förbättringar på senare år noterades, men man önskade ytterligare utveckling.

Frivilligorganisationerna (Non-Governmental Organizations)

Unesco har relationer med flera hundra frivilligorganisationer inom kultur, vetenskap, fackföreningar, kvinno- och miljöorganisationer, religiösa sammanslutningar, ungdomsorganisationer mm. Till Unescos styrelse har presenterats en rapport för samarbetet med dessa under 1988-1993, och rapporten diskuterades i kommissionen. Det slogs fast att dessa organisationer spelar en viktig del i genomförandet av Unescos program och att samarbetet med organisationerna är betydelsefullt för att undvika att Unesco enbart blir ett organ för medlemsländernas regeringar.

Nationalkommissionerna

Unesco är det enda av FNs fackorgan där medlemsländerna uppmanas att ha en förbindelselänk mellan organisationen och medlemslandet, en s. k. nationalkommission. De 177 medlemsländer som har nationalkommissioner ger dessa helt olika villkor,

resurser och uppgifter; det står varje medlemsland fritt att ge nationalkommisionen den betoning man önskar.

Kommissionen ansåg att nationalkommissionerna skulle stärkas, att mer utbildning för personalen skulle ordnas av Unesco och att den information som sänds ut till nationalkommissionerna skulle förbättras. Många länder i framför allt Afrika framförde att de ville ha hjälp med att skaffa e-post, och att alla nationalkommissionerna skulle kunna ingå i ett datoriserat nätverk osv.

Kommissionen poängterade att de regionala konsultationerna, dvs de regionala möten som hålls i förberedelseprocessen inför nya program- och budgetförslag är viktiga.

4. Kommission II, Utbildning (Finland)

Det egentliga kommissionsarbetet inleddes med ett gemensamt möte för kommissionerna I, II, III, IV och V om de utmaningar som de nya informations- och kommunikationsteknologierna för med sig.

Kommissionens arbete fokuserade på huvudprogram I: "Towards lifeong education for all". Kommissionen beslutade att medverka vid introduktionen av två nya aktiviteter som Unesco's utbildningssektor nu arbetar med: 1) den första CD-ROM-skivan med UNESCO's multimedieprogram för utbildning, och 2) UNESCO's Internet-baserade informationservice rörande utbildning.

Generaldirektörens representant Colin Power presenterade kortfattat de centrala punkterna i utbildningsprogrammet. Han ansåg att organisationen trots allt, om man beaktar dess anspråkslösa budget, hade fått relativt mycket till stånd. Att få fram nya pengar för programverksamheten utanför den ordinarie budgeten har blivit en allt viktigare uppgift. Han konstaterade också att den globala utvecklingen återspeglas på utbildningsområdet på så sätt att utvecklingen har gått i en negativ riktning och att skillnaderna i nivå och kvalitet då det gäller utbildningen i rika och fattiga länder klart har ökat, i synnerhet i länderna söder om Sahara.

Representanter för de internationella Unesco-instituten IBE, IIEP och UIE presenterade institutens verksamhet och kommande program och besvarade i senare inlägg frågor från kommissionens sida.

Generaldebatten inleddes med det samnordiska inlägget, som framfördes av Finland. Sverige underströk i sitt inlägg vikten av att inbegripa alla medborgare i begreppet "education for all", också handikappade och svaga. Ytterligare berördes miljö-

frågorna, AIDS och drogmissbruk, lärarnas status, ICE samt utbildningsstatistik.

Danmark presenterade sitt resolutionsförslag, rörande vuxenutbildning och medvetandegörande ("awareness-raising and empowerment"). De övriga nordiska länderna hade också ställt sig bakom Danmarks förslag. Ytterligare underströks vikten av utbildning för alla, i synnerhet för flickor och kvinnor. Norge framhöll medlemsländernas ansvar då det gäller uppföljningen av Delors-rapporten och andra program. Särskild vikt bör läggas vid att både flickor och pojkar inte bara har tillgång till utan också lär sig använda de nya informationsteknologierna.

De nordiska interventionerna fick över lag ett gott mottagande och citerades i flera andra inlägg.

Generaldebatten pågick i två dagar fördelade på fem sessioner, av vilka en var en kvälls-session. Under de följande sessionerna behandlades mötesdokumenten och resolutionsförslagen i en intensiv takt. Inläggens längd begränsades till att börja med till åtta minuter, senare till endast fem minuter. Mötesordföranden övervakade noggrant att tidsbegränsningarna iakttogs, vilket ledde till att kommissionen kunde slutföra sitt arbete två sessioner tidigare än beräknat och därmed sparade in en hel arbetsdag, något som aldrig tidigare torde ha inträffat!

I inläggen framkom som vanligt ett mycket brett och mångsidigt spektrum av frågor. Ett starkt inslag utgjordes av utvecklingsländernas, i synnerhet Afrikas, förtvivlan över sin fattigdom och hjälplöshet. I Latinamerika, bl.a. i Colombia, försöker man utveckla undervisningen för ursprungsfolken på deras eget språk. De folkrika ländernas utbildningssituation förbättras mycket långsamt; bl.a. Indien och Egypten satsar på läskunnighetsprogrammen, Kina på landsbygden och Thailand på en reform av högskolorna. Anklagelserna mot UNESCO för "eurocentrism"

dök igen upp.

Av naturliga skäl dominerades debatten av utbildningsfrågorna, varvid många lyfte fram lärarnas stora betydelse samt de nya informationsteknologierna.

Colin Power framhöll i sitt svar att grundutbildningen (basic education for all) är basen för livslång utbildning. Han berörde de flesta av de frågor UNESCO arbetar med inom utbildningen, bl. a. läskunnighet, kvinnors rätt till utbildning, lärarnas utbildningsmöjligheter och arbetsförhållanden, vuxenutbildningen, distansutbildning m. m. Slutligen betonade han UNESCO:s strävan att uppmuntra till samarbete samt vikten av en uppföljning av alla dessa program och åtgärder.

Kommissionen behandlade och godkände följande rekommendationer:

- 1) Kommissionen föreslog att generalkonferensen antar beslutsförslagen:
om uppföljningen av Salamancakonferensen (World Conference on Special Needs Education, Access and Quality). Uppföljningen förverkligas i första hand genom intersektorala projekt och genom samarbete mellan olika FN-organisationer.
- 2) om stärkandet av det regionala samarbetet inom högre utbildning i Asien och Stillahavsområdet.
- 3) om stadgarna för en regional utbildningskommitté för Asien och Stillahavsområdet samt tillsättandet av denna kommitté.
- 4) om den rapport som den gemensamma av ILO och UNESCO tillsatta expertkommittén för tillämpningen av rekommendationen rörande lärarnas status (CEART) har lagt fram.

5) om generaldirektörens lägesrapport rörande förberedelserna av ett konventionsförslag angående erkännandet av kvalifikationer och meriter inom högre utbildning i Europa. Tanken är att konventionen skall antas både av Unesco och Europarådet.

6) om den internationella utbildningskonferensens (ICE) sessionsfrekvens. ICE skall framdeles ha en flexibel sessionsfrekvens beroende på behoven; den 46:e sessionen skall äga rum år 2000.

7) Vad UNESCOs program och budget för åren 1996-1997 beträffar rekommenderade kommissionen bl.a. följande:

- att den internationella standardklassifikationen för utbildning (ISCED) skall förnyas i samarbete med bl.a. OECD.
- att den femte internationella konferensen rörande vuxenutbildning arrangeras i Hamburg år 1997 i samarbete med UIE.
- att fortsättningsvis utveckla Unesco-professurerna och UNITWIN-programmen.
- att IBE arrangerar den internationella utbildningskonferensens (ICE) 45. session med temat "Stärkandet av lärarnas roll i en förändrad värld" ("Strengthening of the role of teachers in a changing world") och att den 46. sessionen hålls år 2000 med temat "Utbildning för alla - tio år efter Jomtien".
- att medlemsstaterna fortsättningsvis skulle stöda verksamheten i IBE, IIEP och UIE.
- att rapporten och deklARATIONEN "Perspectives de Ségou" godkänns, för att befrämja situationen i Afrika.
- att kvinnor och flickor bör ges lika möjligheter på alla områden och att diskriminerande stereotypier bör elimineras och att medlemsstaterna bör intensifiera sina ansträngningar att få massmedierna att ge en positiv bild ("a favourable picture") av kvinnor som intellektuella, politiska ledare, skapande konstnärer och som en dynamisk kraft som deltar i samhället.
- att medlemsstaterna ger fortsatt stöd åt Förenta Nationernas universitet (UNU), som nu fyller 20 år.

- att medlemsstaterna samarbetar med UNESCO, t.ex. genom CORDEE, för att befrämja en reform och förnyelse av utbildningssystemen i mellersta och östra Europa.
- att UNEVOC-projektet (om yrkesutbildning) får fortsatt stöd.
- att distansundervisningen och användningen av nya teknologier i undervisningen befrämjas, i synnerhet i u-länderna.

Resolutionsförslagen

Kommissionen föreslog att generalkonferensen bekräftar en budgetreservering på 103.538.000 USD för huvudprogram I.

Verksamhetsplanerna

Kommissionen föreslog slutligen att generalkonferensen godkänner verksamhetsplanerna (work plans) för huvudprogram I med de av kommissionen gjorda ändringarna.

Slutord

Kommissionen godkände slutgiltigt sin rapport och sina förslag vid sessionerna den 13.11. och 14.11.1995.

Allmänt taget kan man konstatera att UNESCO, både när det gäller administration, program och budgetbehandling under de senaste åren på många viktiga punkter har utvecklats på ett sätt som de nordiska länderna har önskat och eftersträvat.

Debatten i kommissionen och behandlingen av resolutionsförslagen har förändrats i en alltmer saklig riktning. Tidigare konfliktämnen (öst-väst, nord-syd, Israel-arabländerna, m.m.) har tonats ned eller försvunnit helt och hållet. Det allt överskuggande problemet är och förblir bristen på resurser om man beaktar de gigantiska behoven och uppgifterna. Den tämligen konstruktiva anda som nu råder i UNESCO ger i alla fall anledning att se mot framtiden med en viss försiktig tillförsikt.

5. Kommission III, Vetenskap (Danmark)

Efter fællesmødet for alle programkommissioner lørdag den 4. november begyndte Kommission III sit arbejde mandag den 6. november og afsluttede det fredag den 10. november. Mandag den 13. november godkendte kommissionen sin rapport, og tirsdag den 14. november blev rapporten godkendt i Plenum.

Kommissionen beskæftigede sig med **Hovedprogram II: "The Sciences in the Service of Development"**, der som noget nyt omfattede såvel naturvidenskab som samfundsvidenskab og humaniora.

Naturvidenskab

Hovedindlægget fra Generaldirektørens repræsentant gennemgik programforslaget og fremhævede meget stærkt, at "Science and technology" er de væsentlige elementer i udviklingen i det 21. århundrede.

Han fremhævede det nye princip "bringing together the natural and the social sciences" og udnævnte det til et bærende princip for arbejdet i "de store programmer".

Det nordiske hovedindlæg blev holdt af Danmark. Indholdet var en generel tilslutning til programmet, men, det blev skarpt fremført, at inter-multidisciplinaritet hører sarrimen med konkrete problemstillinger, og at det let kan blive en forhindring for små disciplinære områders udvikling, især er det samfundsvidenskabelige program MOST så underfinansieret, at det skal beskyttes.

Der blev givet stærk tilslutning til princippet om evaluering på alle niveauer. Både aktivitet og resultat skal evalueres eksternt, og nordisk medvirken blev tilbudt.

Konferencen om "Higher Education" blev rost; højere uddannelse er en afgørende faktor i udbredelsen af videnskabelige og tekniske færdigheder.

Nogle fremhævede betydningen af bioteknologi, især i lyset af Agenda 21 og den sammenhæng, der skal være med grundvidenskaberne, for at "technology transfer" kan lykkes. Betydningen af, at de sociale, etiske, økonomiske og legale aspekter behandles i et multidisciplinært forum, der også inkluderer den videnskabelige forståelse af teknologien, blev fremført.

Finland fremførte de nordiske synspunkter på evaluering og tog især samspillet mellem forskning og forskeruddannelse op konkret. Mange indlæg (især europæiske) kritiserede sammenblandingen af natur- og samfundsvidenskaber. Mange ønskede molekylær biologi og bioteknologi, men det etiske aspekt blev kun sporadisk berørt. Generelt var der et ønske om "science and technology transfer" og om støtte til grundvidenskab.

Kommissionen diskuterede herefter UNESCOs naturvidenskabelige programmer.

De nordiske synspunkter blev fremført af Sverige, der især pegede på betydningen af IOC (oceanografi) og fremhævede sammenhøringen med grundforskningen.

Generaldirektørens repræsentant opsummerede med at slå fast, at Agenda 21 og UNCED, (Rio-konferencen om miljø) er den vigtigste del af UNESCOs indsats, at samarbejdet mellem programmerne som beskrevet af formændene er vejviseren, og at "the human dimension must be strengthened". Nøgleordene er: sustainable development, mega cities in coastal zones, fresh water, the issue for the 21st century. Han fremhævede, at alt skulle ske i samarbejde. UNESCO har ikke ressourcer til selv at gøre det. Arbejdsmetoden er "partnership".

Arbejdet i Kommission III blev ledet af formanden, Mr. Ruivo, på forbilledlig vis. Alligevel må de nordiske delegationer udtrykke dyb foruroligelse over afviklingen af arbejdet i kommissionen. Vi har lyttet til lange kommentarer fra delegater, der argumenterer for egne, ofte snævre interesser. Arbejdet er ikke struktureret, så en debat om væsentlige dele af den generelle politik kan finde sted. Der bør arbejdes for en gennemgribende ændring af formen. Resolutionsforslag skal jernes fra Plenum, og måske skal arbejdet i kommissionen tematiseres.

Samfundsvidenskab

I det følgende bliver det først og fremmest diskussionerne vedrørende UNESCOs samfundsvidenskabelige program MOST, der behandles.

Sekretariatet for MOST fik indledningsvis mange lovord for godt arbejde i indledningsfasen (MOST etableredes i 1993), især for arbejdet med de regionale konferencer. Sverige (der under Generalkonferencen var nordisk koordinator på det samfundsvidenskabelige område) kunne uden videre tilslutte sig disse lovord, selv om tonefaldet var lidt mere tilbageholdende. Mere kritisk blev indstillingen, da diskussionen kom ind på det fortsatte arbejdes økonomi og organisation.

Det svenske indlæg blev i høj grad vejledende for den videre debat, hvor et stort antal medlemslande støttede de svenske/nordiske synspunkter:

– Der må skabes klar kompetencefordeling mellem på den ene side MOST *Scientific Steering Committee* og på den anden side MOST *Intergovernmental Council*.

– *Steering Committee* skal ikke fungere som et forskningsråd, især ikke under de nuværende økonomiske forhold.

MOST får for lidt penge over UNESCOs regulære budget. Hvis man skal tiltrække ekstra-budgetære sponsorer, er det nødvendigt med flere midler fra det regulære budget.

- Programmet må koncentrereres, og sekretariatet kan ikke lade alle programdele starte på samme tid.
- Man må være mere opmærksom på infrastrukturelle forhold i udviklingslandene.
- Ligestillingsperspektivet er for svagt udviklet, og det samme gælder støtte til kvindelige forskere.

Ligesom ved tidligere diskussioner om MOST stillede flere lande - især fra Afrika og Latinamerika - krav om udvidelse af programmet, og ligeledes som ved tidligere lejligheder havde de ingen anvisninger på, hvorledes en sådan udvidelse skulle finansieres.

I flere indlæg berørtes vigtige demokratispørgsmål og den nye informationsteknologis indflydelse på samfundsudviklingen. Disse spørgsmål fik desværre alt for lidt plads i diskussionen. Flere u-lande søgte at fremføre vigtigheden af at satse mere på ren uddannelse, men de fik ingen respons. Mange i-lande stillede sig derimod positive over for tanken om at lade forskerstuderende fra u-landene få en vis forskeruddannelse inden for rammerne af de eksisterende rammer eller netværk.

Et spørgsmål, som skabte livlig debat, drejede sig om, hvorvidt samfundsvidenskaberne skulle integreres i det naturvidenskabelige program. Opinionen var meget stærkt imod et sådant forslag. Der var derimod en positiv holdning til øget samarbejde med naturvidenskaberne, og mange talere støttede øget samarbejde. Her kunne man støtte sig til en fælleserklæring fra formændene for de naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige programmer: "It is through UNESCO's intergovernmental and international programmes in environmental and social sciences and through increased cooperation between them (while at the same time preserving their identity), and by combining research, training, education, information and conscious raising, that relevant solutions to the key issues of socially and environmentally sus-

tainable development may be proposed."

Med tanke på MOST's dårlige finansielle situation skabte UNESCOs lancering af det nye program om byer "*Cities: Management of Social Transformations and the Environment*" stor irritation. I særdeleshed fordi budgettet for dette program er større, end det er for MOST. Der blev sat spørgsmålstejn ved, om MOST var højt nok oppe på UNESCOs prioriteringsliste.

I debatten krævede Norge og Sverige, at humaniora fik en mere fremtrædende plads i UNESCOs programmer, ikke mindst fordi det historiske perspektiv ikke synes at være til stede.

6. Kommission IV

a: kultur (Norge)

Debattene i de to delene av kommisjonens arbeid var samlet i en stor enhet for hvert hovedprogramområde, med unntak av Jerusalem.

Generelt kan sies at debattene i begge deler av kommisjonens arbeid var noe mer interessante enn ved siste generalkonferanse - behovet for samstemthet overfor en verden i krig var dempet, og det var tendenser til at rike og fattige land igjen satte ulike prioritinger. En viss motsetning på kulturområdet kunne merkes mellom kulturturisme og kulturindustri på den ene siden og kunstaktiviteter på den andre. For kommunikasjonsområdet kunne man ane en spire til oppblomstring av gamle konflikter fra 80-årene.

Fra svært mange av medlemsstatene var det knyttet stor spenning til rapporten fra Verdenskommisjonen for kultur og utvikling. Siden rapporten ble lagt fram fire dager før Kommisjon IV startet sitt arbeid - og altså midt under generalkonferansen - besluttet generalkonferansens styre at innholdmessige spørsmål knyttet til rapporten ikke burde kommenteres innen rammen av generalkonferansens besluttende organ. Det var samtidig klart at flere medlemsstater ønsket mulighet for å gi kommentarer, og løsningen ble gitt i form av et eget **round table**.

Ambassadør Jorge Edwards ledet arbeidet på en hyggelig, forekommende og konstruktiv måte, men dessverre hendte det også at debatten til tider gled ut, og at mye tid gikk unødvendig til spille.

2. Kulturell utvikling: Arv og kreativitet

(a) Hovedprogramområde III

- Den økokulturelle arven i Angkor
- Medlemsstaters rapporter vedr. 1970-konvensjonen
- Mulig konvensjon for kulturminner under vann

Generaldirektørens representant, Lourdes Arizpe, åpnet debatten med å peke på det ansvaret som pålegges UNESCO for å utvikle et kulturprogram som kan tilpasses de sivilisasjonsmessige endringene verden opplever i dag. Samtidig innebærer budsjettet for 1996-97 en nedskjæring for kultursektoren, både hva gjelder økonomiske og menneskelige ressurser. Kulturkomisjonen hadde samtidig mottatt flere forespørsler enn noen av de andre kommisjonene om økonomisk støtte til prosjekter via resolusjonsreserven. Arizpe så derfor debatten som nødvendig og retningsgivende for sekretariatet for å kunne foreta den nødvendige konsentrasjonen av kulturprogrammet.

De nordiske landenes bidrag var følgende: Norge, ved Arne Martin Klausen, holdt hovedinnlegget som tok opp prosedyre for oppfølgingen av Verdenskommisjonens rapport, avslutningen av Kulturåret, viktigheten av utdanning og opplæring også for kulturområdet samt en advarsel mot å nedprioritere kultursektor/kunstaktiviteter til fordel for markedorientert kulturturisme og kunsthåndverk. Sverige, ved Carl-Johan Kleberg og Margareta Bjørnstad, også på vegne av de nordiske landene, kommenterte ytterligere prosedyrespørsmålet for Verdenskommisjonens rapport, samt nødvendigheten av å styrke arbeidet for implementering av Haag-konvensjonen. Danmark, ved Bodil Busk-Laursen, også på vegne av de nordiske landene, ga vår støtte til et videre arbeid for et mulig internasjonalt instrument for å verne kulturminner under vann. Finland, ved Anna-Leena Siikala, konsentrerte sitt innlegg rundt den ikke-fysiske arven og minnet om behovet for også å støtte minoriteter i nordområdene i deres

bestrebelse for å ivareta sine språk og tradisjoner.

Vedrørende *Kulturtiåret* var kommentarene ganske ulike, fra forslag om å fortsette tiåret til klar bekjendelse om at dekadens må avsluttes. En majoritet støttet tanken om at viktige prosjekter bør integreres i det regulære programmet ved dekadens utgang.

Det var for øvrig interessant at utviklingslandene nå kunne fortelle - til tross for en lang periode hvor man ikke hadde fått til aktiviteter under *Kulturtiåret* - at en rekke tiltak blomstret og at dekadens etterhvert hadde fått stor betydning.

Vedrørende kultur- og naturarven uttrykte medlemsstatene stor tilfredshet med UNESCOs innsats, både hva gjaldt beskyttelse av monumenter og steder og av implementeringen av 1972-konvensjonen (*World Heritage*). I særlig grad fikk prosjektet **Young People's Participation in World Heritage Promotion and Preservation** mye skryt.

Av problematiske saker var Indias forsøk på å stoppe økonomisk støtte til "monitoring" av steder på Verdensarvslisten i påvente av at Verdensarvkomiteen skal behandle prinsippene for "monitoring" på nytt (denne beslutningen ble tatt på statspartmøte for 1972-konvensjonen tre dager før kommisjonen startet sitt arbeid). For India og enkelte få andre land er dette en sak om den enkelte stats selvråderett. Initiativet møtte imidlertid meget stor motstand - også fra de nordiske landene - og måtte trekkes tilbake.

Det var også knyttet spenning til behandlingen av *World Heritage Centres* såkalte autonome status. Eksekutivrådet hadde gitt sin tilslutning til dette med visse begrensninger, og Den juridiske komiteen hadde igjen sluttet seg til Eksekutivrådets anbefaling. Anbefalingen gikk i hovedsak ut på at man aksepterer at en budsjett-pott blir utbetalt til WHC, mens personellressurser fortsatt er integrert i det regulære personellbudsjettet.

Mange land var enige med de nordiske om at det må en øket innsats til for implementeringen av Haag-konvensjonen, særlig i fredstid. Flere understreket betydningen av et katastrofeberedskap og viktigheten av å samarbeide med Blue Shield-gruppene.

Igjen kom det fram forslag om å inkludere vernet av arkiver og biblioteker i kulturprogrammet (nå del av kommunikasjon). Forslaget ble ikke tatt til etterretning (foreløpig er det få land som støtter dette), men sekretariatet vil sørge for å ivareta medlemsstatenes oppfordring om god koordinering mellom kultursektoren og kommunikasjonssektoren i de relevante prosjektene.

For øvrig var **kulturturisme** et gjennomgående populært – og noe kontroversielt – tema. Tilnærmet alle utviklingsland hadde utvikling av kulturturisme høyt prioritert, og presenterte sin støtte uten mange betenkeligheter. Vest-europeiske land var også opp-tatt av temaet, men advarte mot en "blind" satsning som ikke tok alvorlig hensyn til mulige skadevirkninger, både hva gjaldt kulturmonumenter og naturområder.

Den **ikke-fysiske arven** ble flittig kommentert i innleggene, og et sitat brukt i Verdenskommisjons rapport ble gjentatt mange ganger som en begrunnelse for hvor viktig dette arbeidet er : "Når en gammel mann dør i Afrika, brenner et helt bibliotek ned til grunnen". Som tidligere var det UNESCOs arbeid for å verne minoritetsspråk som stod i høysetet, og det kom igjen klart fram at her står UNESCO for en uerstattelig innsats. Få andre temaer fikk så mange medlemsstaters uttrykkelige støtte.

Den eneste virkelige tendensen til en konfrontasjon dreide seg om endringen i UNESCOs kulturprogram vedrørende **kreativitet**. Utkastet til program (og Medium Term Strategy) opp-prioriterer en markedsorientert utvikling av kunsthåndverk, særlig i utviklingsland.

Det var lite debatt rundt UNESCOs arbeid med copyright-spørsmålene. De få medlemsstatene som kommenterte denne delen av kulturprogrammet, ga sin støtte til programutkastet.

Den økokulturelle arven i Angkor

Blant de relativt få medlemsstater som kommenterte denne saken, var det full enighet om å fortsette UNESCOs arbeid. Den foreslåtte resolusjonen ble vedtatt.

Medlemstateres rapporter vedr. implementeringen av 1970-konvensjonen (ulovlig handel med kulturgjenstander)

Det ble igjen uttrykt stor bekymring for den betydelige ulovlige handelen med kulturgjenstander. UNESCO ble i særlig grad oppfordret til å øke sine aktiviteter for å registrere kulturgjenstander som et middel mot den ulovlige virksomheten. Dette arbeidet ble satt i sammenheng med UNESCOs innsats for museer, og det var stor enighet om at informasjonsutveksling og opplæring i museumssikkerhet måtte prioriteres enda høyere. Den foreslåtte resolusjonen ble vedtatt.

Mulig konvensjon for kulturminner under vann

Kun et mindretall av medlemsstatene kommenterte denne saken. Det var imidlertid full støtte for UNESCO til å gå videre med forberedelse av et mulig internasjonalt instrument på området, og den foreslåtte resolusjonen ble vedtatt.

Behandlingen av resolusjoner

Som nevnt ble tilsammen 134 resolusjoner fremmet for kulturkommisjonen.

Jerusalem og implementeringen av 27 C/Resolusjon 3.8

Åtte delegater tok ordet under debatten, og generaldirektørens personlige representant, prof. Raymond Lemaire, ga en kort orientering om UNESCOs tiltak for å verne kulturminnene i Jerusalem og derved implementere beslutningene og resolu-

sjonene vedtatt av UNESCO i denne sammenheng. Resolusjonen med endringsforslaget fra Hellas ble vedtatt med konsensus.

6. Kommission IV

b. medier/kommunikation (Sverige)

Sedan kommission IV behandlat förslaget till program och budget för huvudprogram III avseende kultur, övergick man till huvudprogram IV – kommunikation och information.

De nordiska länderna hade vid det nordiska kommissionsmötet utarbetat två resolutionsförslag, ett om skydd av journalister och ett om behovet av förstärkning av IPDC, International Programme for Development of Communication (Unescos biståndsprogram inom kommunikationsområdet). Inget av förslagen hade ekonomiska konsekvenser.

I sin korta inledning till debatten framhöll biträdande generaldirektör Henrikas Yushkiavitshus betydelsen av den nya kommunikationstekniken. Det är viktigt att alla har tillgång till den och lika viktigt att alla faktiskt kan utnyttja den. Unesco måste därför medverka i utbildning för den nya tekniken.

Unesco har identifierat fyra målgrupper: Afrika, de minst utvecklade länderna, kvinnor och ungdom. Vid utarbetandet av programförslaget har man beaktat dessa målgrupper, man hade bl. a. föreslagit en kraftig ökning av insatserna i Afrika.

Han underströk den synergi som nu åstadkommits mellan huvudprogrammets tre komponenter: kommunikation, information och informatik. Han kunde också se hur den nya tekniken kunde appliceras inom nya områden, t ex bibliotek och arkiv.

Han ansåg den tekniska utvecklingen gjorde det nödvändigt för Unesco att diskutera upphovsrättsfrågor och frågor om individens integritet och framhöll att en av de väsentligaste uppgifterna för Unesco var att medverka till utbildning i dessa nya frågeställningar och de nya teknikerna. Inte minst den övergång till demo-

kratiskt styre som skett i flera länder under de senaste åren förstärkte behovet av utbildning i dessa länder. Avslutningsvis beklagade han att dessa uppgifter bara erhöll 6% av organisationens hela budget.

Vissa teman återkom i debatten som sedan följde. Flera talare tog sin utgångspunkt i **tillgång till information**, vilket därför kom att bli ett slags slagord för kommissionens arbete. Denna fras kan väl relateras till både kommunikationsarbetet och verksamheterna avseende arkiv och bibliotek.

Andra genomgående teman var informationsteknikens utveckling, t ex informationsmotorvägarna, och behovet av infrastrukturer för dessa och vikten av att stärka det fria informationsflödet i alla medier och de problem som finns i länder där medierna nu blivit fria. Några talare påpekade att informationsfrihet förlorar sin innebörd när det inte finns utbildade journalister.

Ett annat ämne som berördes av många talare var frågan etiska aspekter på innehållet i medierna; vissa talare pläderade för behovet av juridiska och etiska koder avseende våld och pornografi.

I ett inlägg (Bulgarien) föreslogs att den serie av regionala möten om yttrandefrihet och pressfrihet som Unesco anordnat under de senaste åren (Windhoek, Almata etc) borde kompletteras med ett motsvarande möte för europaregionen, eftersom förändringarna varit väl så stora i denna region. Förslaget kommenterades positivt i andra inlägg.

Det nordiska förslaget om skydd av journalister kommenterades också i positiva ordalag i flera andra inlägg. Flera talare fördömde kraftigt situationen i Rwanda där medierna engagerats för att medverka till utvecklingen av krig och folkmord.

Vad gällde den nya informationstekniken påpekade flera talare

(liksom de tidigare gjort i det gemensamma mötet med alla kommissioner) den stora klyfta som råder mellan dem som har tillgång till tekniken och dem som är utestängda, antingen för att de saknar ekonomiska eller tekniska resurser eller för att de helt enkelt inte har elektricitet. Den nya tekniken skapade fler problem än den löste. Flera talare varnade därför för fartblindhet på informationsmotorvägarna och framhöll att i många fall saknas tillfartsvägar och byvägar som i många fall är en förutsättning för de internationella kontakterna. Unescos uppgift bör därför vara att medverka till "capacity-building" både vad gällde teknisk utrustning och uppbyggnad av infrastruktur och utbildning för att kunna utnyttja tekniken.

En talare från ett afrikanskt land klagade över den snabba utvecklingen av tekniken, man hade i hans land nyligen rustat upp det analoga telefonnätet till stora kostnader bara för att finna att man borde skapat digitalt nät som skulle ha givit dem bättre möjlighet att delta i den internationella kommunikationen. Han ansåg att de afrikanska länderna mest uppfattades som konsumenter och ej som samarbetspartner.

I andra inlägg framhölls den nya teknikens välsignelser och uttalades förhoppningar att tekniken skulle bidra till att minska klyftorna genom att u-länder skulle kunna tillgodogöra sig forskningsresultat och liknande. En afrikansk talare (Malawi) önskade att Unesco skall engagera sig i utbildning av journalister. Under tidigare regim i landet hade det varit en medveten politik att enbart ha utbildade journalister som ej granskade utvecklingen i landet. Kritiska artiklar uppfattades som landsförräderi. När man nu befinner sig i en övergångsperiod på väg mot demokrati saknar man utbildade journalister som kan rapportera vad som sker och även granska hur makten utövas.

De nordiska ländernas inlägg hade något olika profil. Det norska inlägget redogjorde för resolutionsförslaget om skydd av journa-

lister, vilket kommenterades positivt av flera talare. Vid den avslutande debatten om resolutionsförslagen godkändes förslaget av kommissionen. Det svenska inlägget å Nordens vägnar redogjorde för konferensen om Våld i medier och Barnens rättigheter. Ett tema som också togs upp av flera andra talare. Några talare berörde även frågor om public-service-företagens roll och ställning och uttryckte även intresse försöksverksamhet med lokalradiostationer för, av och med kvinnor.

Vid denna generalkonferens gavs kommissionens två andra teman: information och informatik (bl a: arkiv/biblioteksfrågor och dataverksamhet - främst program för bibliotek och arkiv) stort utrymme.

I programförslaget presenteras en ny struktur för PGI, General Information Programme (allmänna informationsprogrammet) som innebar att en rådgivande kommitté skall skapas för programmet. Flera talare stödde den föreslagna modellen.

Inom detta program finns verksamheter som relaterar till arkiv och bibliotek, fr. a. Memory of the World (Världens minne) och flera talare betonade behovet av nära samarbete med kultursektorn i arbetet.

Flera talare gav sitt stöd till Unescos folkbiblioteksmanifest och uttryckte intresse för nätverket mellan bibliotek. Vad gäller speciellt arkiven framhölls Unescos ansvar för uppbyggnad av arkiv, inte minst i afrikanska länder. Här betonades bl a behovet riktlinjer, metoder och verktyg för att informationsbehandling. Betydelsen av att utveckla gemensamma normer avseende arkiv, skydd av arkiv i händelse av krig och även utarbetandet av internationella juridiska överenskommelser för att lösa konflikter mellan stater avseende arkiv var andra ämnen som togs upp, och Unescos ansvar för att vårda sitt eget arkiv och arkiven för hela FN-systemet berördes.

I ett danskt inlägg som hölls på Nordens vägnar gjorde en klar koppling mellan tillgång till information och verksamheterna inom det allmänna informationsprogrammet. Även här uppmärksammades klyftan mellan de länder som har tillgång till teknik och utrustning och de som inte har tillgång till dem.

7. Kommission V, fred, mänskliga rättigheter, samhällsvetenskap (Sverige)

Det humanistiskt-samhällsvetenskapliga området är f.n. inom Unesco uppdelat på två kommissioner. Det vetenskapliga programmet MOST (Management of Social Transformations) ligger i likhet med de stora naturvetenskapliga programmen på kommission III, medan övriga delar behandlas i kommission V.

Kommission V

Kommission V, av somliga kallad "lapptäckes-kommissionen /the patch-work commission/", behandlar en lång rad ganska disparata ämnen och teman: fredskultur (culture of peace), "prioritet Afrika", de minst utvecklade länderna (the least developed countries, de s.k. LDCs), kvinnor, ungdom och sport, mänskliga rättigheter, tolerans. Den röda tråden framstår inte alltid som uppenbar, men man har beslutat att det är lämpligt att föra samman dessa ämnen under en gemensam rubrik, "samhällsvetenskap".

"Culture of peace" är en ny beteckning inom Unesco, lanserad som motsatsen till "culture of war", något som plågat alltför många av krig och inbördeskrig hemsökta medlemsländer. Genom att aktivt arbeta för en fredskultur hoppas man kunna motverka krigs- och våldskulturer, stabilisera fredsprocesser, främja en läkningsprocess efter år av hat, misstro och illgärningar, stärka de mänskliga rättigheterna och förhindra återfall i våld. Under rubriken "Towards a Culture of Peace" kan en mängd av Unescos skilda aktiviteter samlas i ett "tvärvetenskapligt" program. Meningen är att man genom att se dem i samverkan, bättre skall kunna ta fram de olika aktiviteternas inboende möjligheter att främja fred och fredsfostran och få en mer genomgripande effekt.

Inte oväntat visade sig alla talare vilja verka för en fredskultur,

som i hög grad ses som en fostrans- och utbildningsfråga. Man pekade på att Unesco hade flera instrument för en sådant arbete, som "The World Plan of Action on Education for Human Rights and Democracy" (Montreal, mars 1993), "The Vienna Declaration and Programme of Action" som antogs av världskonferensen för mänskliga rättigheter i Wien i juni 1993, handlingsplanen för FNs "Decade on Human Rights Education (1995-2005)" och rekommendationerna från den 44:e internationella utbildningskonferensen (ICE) i Genève i oktober 1994.

Unesco skulle kunna spela en viktig roll som katalysator för att främja nationella program och utvärdera och utarbeta planer för att utveckla mänskliga rättigheter på nationell och regional nivå. Viktiga hjälpmedel i all fredsfostran är tillgång till kvalificerat studiematerial, undervisningshjälp och utbildningsprogram. Behovet av material, av innovativa metoder och undervisningsformer underströks av flera talare. Unesco bör kunna ha en ledande roll när det gäller att sprida tillgängligt material om mänskliga rättigheter och utarbeta handböcker för olika nivåer.

Några talare pekade också på vikten av att minoriteter och urbefolkningar gavs tillfälle att medverka i den demokratiska processen och att deras kulturella rättigheter skulle tillgodoses. De olika religionerna kan också bidra till en fredlig kulturell utveckling. I december 1994 antogs i Barcelona en deklaration om *The Role of Religion in the Promotion of a Culture of Peace*, som borde följas upp.

Asbjørn Eide från Norge talade för Norden (se bilaga), ett uppskattat inlägg som också uppmärksammades vid flera tillfällen i generaldirektörens svar på debatten i kommission V.

Kvinnofrågorna tilldrar sig alltid stort intresse. Med grund i erfarenheterna från det regionala möte som ordnades i Reykjavik i april i år samt från kvinnokonferensen i Beijing hade de nor-

diska länderna lämnat in ett ändringsförslag, en sk Draft Resolution. Detta var den enda principiella motion som lämnats in i tid, och därför var intresset stort för att den skulle användas som grunddokument av en arbetsgrupp som kunde lägga till och föra samman andra synpunkter, som inte lämnats in i tid – ett mönster som nu upprepats vid flera generalkonferenser. Arbetsgruppen leddes med diplomatisk skicklighet av en delegat från Kanada. Det är alltid värdefullt att diskutera olika frågor mer på djupet. Skall man nå konsensus i frågor där deltagarna utgår från vitt skilda erfarenheter och syften, blir emellertid resultatet lätt oformligt samt utslätat.

3. BILAGOR

BILAGA 1

**Intervention by the Swedish Minister of Education and
Science, Mr Carl Tham
General Policy Debate, 31 October 1995.**

Mr President, Mr Director-General, Excellencies, Ladies and Gentlemen,

I congratulate you on your election as President of the General Conference.

I would like to start by welcoming the new Member States to our organisation. It is specifically my great pleasure to welcome South Africa. I have in various capacities for so many years been involved in the Swedish support for the ANC and the anti-apartheid movement and I have like so many others waited and hoped for the destruction and the end of the apartheid system. Now South Africa is free and democratic, with immense problems certainly, but also ruled by a policy of reconciliation which should be an inspiration to us all. I am therefore very happy today to see South Africa among UNESCO's members and I am confident that their contribution will be very valuable for the organization.

Mr President, this year UNESCO is celebrating its fiftieth anniversary. UNESCO was one of the first organizations in the UN family to be created, in 1945. That was not a coincidence, it was a reflection of the hope and ambitions of those days: to promote cooperation in culture, education, science was supposed to be an avenue not only to economic progress but also to human dignity, reconciliation and peace. We must still embrace these hopes and we must harder than ever act together to make these ideals to realities.

It is the talk of the day to criticise the United Nations and the organizations in the UN-family. Of course, in many cases the criticism is well founded; expectations have not been met. But shortcomings of the UN-system depend on Member States. If Member States, as is also the case in UNESCO, do not pay their full contributions - then of course the organization will be weaker; just to take one obvious example. But we should also remember that the UN-organizations many times have been successful.

Mr President, UNESCO is an organization for intergovernmental co-operation, but it is also an organization for cooperation among professionals in its fields of competence. In my opinion UNESCO should listen much more to the people who are personally involved in UNESCO's activities at national level, the professional circles. We need the contributions from the professionals, the scientists, artists, educators. The National Commissions and the NGO:s should be requested to contribute much more substantially to the work of the organization.

Mr President, We are now witnessing a revitalized interest in UNESCO's mandate. There is a growing awareness that education, literacy, culture, creativity and knowledge of cultural identity and cultural heritage are factors of importance when we discuss change and development.

UNESCO has a chance to play a leading role in this dialogue. The challenge ahead is extraordinary. There is a new world system emerging: a system of globalization of communication, technology, economy, ideas, information, migration and much more. But this process of globalization also creates its own counterforces in a dynamic and dialectical interaction. The response is a trend towards cultural differentiation, a demand for national and cultural identity. The demand for identity has two faces. One is a deliberate effort to restore and develop the

indigenous culture to safeguard and develop your own cultural heritage, and that is - of course - a very positive effect.

But there is also another ugly face of hatred and destruction. Hate and destruction do originate in fear. Fear is not only something you chose. Fear of the unknown is a part of the human nature. That is why we have to put so much effort into communicating to people that we all, despite our cultures, are so much alike and educate people about the differences and similarities in our cultures.

We have to hurry. All over the world racists are using fear of the unknown for their purposes. By stressing cultural differences they try to create xenophobia and racism. We must see that internationalism and tolerance are abstract and vague concepts, whereas nationalism, xenophobia and hatred of the unfamiliar are powerful, immediate and concrete forces which easily can be exploited by ruthless demagogues and destructive groups.

Education is one apparent counterforce to this development. We know that increased knowledge can diminish prejudices and alter attitudes. Through education we can combat a narrow fanatical spirit and contribute to the promotion of tolerance and understanding. It is therefore necessary that the curricula in our national education promotes understanding of different religions, cultures, traditions and behaviour. The education must help in abolishing racism and xenophobia. Here, Mr President, I believe that UNESCO has a very important role to play.

Mr President, we are very much looking forward to the results of the independent World Commission on Culture and Development. Sweden has taken an active interest in its work, we organized the Commission's first regional hearing, and we have now offered to host an international conference in Stockholm in 1998 as a follow up to the report. We understand that the report

is a very rich one, with many ideas and suggestions. It is therefore necessary to distribute it widely - to Member States, to NGO:s, academies, to universities and to individuals - in order to get their views. The report, together with these views will serve as background for the conference. And in line with what I just said, we intend to organize the conference so that professionals can take an active part in it.

In the field of communication and, which I have learnt is one important part of the report, there is one truly global issue where UNESCO should play an important role: the inflation of the violence on the screen. A few weeks ago the Swedish National Commission for UNESCO together with the Swedish National Committee for UNICEF, with the support of UNESCO and the Swedish Ministry of Culture, organized an international conference on Violence on the screen and the Rights of the Child. It was the first conference of its kind where problems arising from the development of the media were confronted with the UN Convention of the Rights of the Child. The conference strongly supported the idea that UNESCO and UNICEF should share the responsibility for future activities in this field, primarily by identifying a common focal point for future activities. My delegation will report to Commission IV from the conference and present its ideas about future actions.

Mr President, The great task for all governments of our time lies in the challenge of transforming cultural conditions with a true respect for and an interest in the unique, to be interested in the unfamiliar, seeing it not as a threat, but rather as an opportunity.

This is also a profound democratic idea: it means respect for, and openness to all cultures. It is also a challenge to policies and politicians who disrespect fundamental human rights as they are embedded in the UN conventions. In this connection, here at the General Conference of UNESCO, it is of specific importance to

stress the role of free speech as the basis for any creative cultural and democratic life. It is impossible to mention free speech without again making a reference to the author Salman Rushdie. The totally unacceptable death-threat against him stands in sharp contradiction to the principles of the UN Charter of Human Rights and to international law. It constitutes a serious challenge to the efforts of UNESCO to develop and promote the free flow of ideas and words and a culture of peace. UNESCO has a special responsibility to react against this threat as well as other forms of prosecution of writers, artists and other intellectuals.

BILAGA 2

Nordiska och svenska inlägg

Bo Öhngren, Sverige
Kommission III, Vetenskap

Mr Chairman,

This intervention is made on behalf of the five Nordic countries. It refers to the role of the Humanities and the Social Sciences within the UNESCO research programme.

As indicated at earlier meetings here in Paris the status of the Humanities and the Social Sciences in UNESCO and the quality of the programmes relating to those areas have for a long time been of great concern among the Nordic countries. Issues concerning ethnicity, cultural and religious diversity, economic inequality, poverty, unemployment, gender, family structure, local and regional transformation, technology, environment and sustainability are prime examples of important factors when describing and analysing social and political transformation in present societies; many of them characterized by rather violent social upheavals or even civil wars.

Mr Chairman, it is therefore evident that there is a need for social science knowledge in its broadest sense among political decision makers in order to cope with such problems.

Further more, a historical perspective on the present situation is of great importance; we otherwise run the risk of analysing the symptoms rather than the causes of the problems that are troubling mankind.

But the use of human and social sciences has further dimensions.

Take the field of gene technology, there you have crucial ethical aspects to be dealt with as well as legal problems. Environment is another field where the human and social sciences can give important contributions. Useful technology is already available but we lack proper knowledge how to implement it; changes in attitudes and human behaviour are needed as well.

Mr chairman, UNESCO has the potential to create and monitor a coherent multidisciplinary programme with a global dimension on social and political transformations that could attract interest among researchers as well as policy makers. The launching of the MOST (Management of Social Transformations) programme is a promising step in that direction, and the secretariat of MOST has done an impressive work in the first initial phase. There is a need of a trans-disciplinary approach concerning the research problems embedded in the MOST programme and UNESCO has the full support from the Nordic countries to pursue such an approach which eventually will strengthen the position of the humanities and social sciences within UNESCO and also facilitate research co-operation with the natural sciences and the life sciences.

However, there is still quite some way to go as regards the organization, funding and implementation of the MOST programme before we have reached that goal.

To begin with the relation between the Scientific Steering Committee and the Intergovernmental Council must be clearer, and with the current economic situation of MOST the Steering Committee cannot possibly act like a research council. It is not enough underlined in the Submission Guidelines, that MOST, so far, only can provide very limited seed money to each application approved.

With the present economic constraints MOST has to rely on

national, regional and sub-regional activities as the most important vehicle to promote further development of the programme. In this area promising activities have already taken place and the challenge at hand is to disseminate the results and eventually try to promote a more global coordination in certain areas. But much more regional and local research with a comparative perspective must be initiated before coming to the global synthesis.

Mr Chairman, we have to concentrate our efforts and focus on fewer topics, otherwise there will be no coherent global programme. The global dimension is important because that is the very specificity and also identity of MOST: A programme like this must also have an underlying philosophy, a unique profile and a global vision. The strength of the programme should be its focus on some unifying themes.

If UNESCO, like the Nordic member states, considers Humanities and Social Sciences as vital and important disciplines for UNESCO, more money should be allocated to MOST from the regular budget, as indicated in draft resolution 252, which we strongly support. We also support draft resolution 371. When UNESCO has provided an appropriate amount of in-house funding it will be easier to receive matching funds from member countries and national funding agencies. It therefore becomes frustrating when UNESCO at the same time as MOST is struggling with economic problems, is planning a new activity on cities - with a budget twice as big as the budget of MOST.

Cities are at the very core of the MOST programme and the catalyst for several themes. The Nordic countries therefore give highest priority to the allocation of more funds for MOST instead of funding a new project, or projects whose activities are coming very close to central issues in MOST, I therefore would like to appeal, not to start any new activities on topics already in the

MOST programme before the programme has reached a more developed stage. Otherwise those activities will drain MOST of competence as well as of funds.

Concerning the organization of MOST, the Nordic countries consider it very important to have an ongoing discussion on how to monitor MOST, especially if it is impossible to create a central MOST fund or increase the allocation from the central budget. However, it is vital for the future and success of MOST that a stable and appropriate long term budget is created. There is also a need for reinforcing the interface between researchers on the one hand and funding agencies and policy-makers, on the other.

According to our views it is very important that more efforts are directed to enhance and improve the infrastructure in the Humanities and Social sciences within countries where the most basic facilities and research training are lacking. A special attention should be devoted to stimulate and facilitate the participation of women researchers.

The gender perspective in the research activities is equally important and pivotal for the success of MOST. In most parts of the world gender issues have had a low priority but are now increasingly acknowledged. However, in many countries this perspective has a very low profile and should therefore be strengthened in a programme like MOST.

In this intervention on behalf of the Nordic countries, I have underlined the importance of collaboration over the disciplinary borders. However, that does not mean for example that social sciences and natural science should be put under the same heading administratively and in budget terms. Social sciences have its own merits but can also give important dimensions to the natural science problem solving. With reference to the socie-

tal problems that have to be solved, social sciences must be strengthened in UNESCO, not marginalized.

Mr Chairman, even though I have put forward some rather critical remarks concerning MOST I do think the potential is there and it is not too late to amend and improve the programme and its monitoring instruments.

Thank you for your attention.

Margareta Biörnstad, Sverige
Kommission IV, Kultur

The delegations from Denmark, Finland, Norway and Sweden note with satisfaction the importance that is given to the preservation and enhancement of the cultural and natural heritage in the Draft Programme and Budget.

It is of major importance that UNESCO works on a long-term basis and in co-operation with as many interested parties as possible on these matters. But it is of equal significance to make forcefull and concentrated efforts to meet the dramatic threats and the intentional destruction of the world's cultural heritage that we witness - not least in the conflicts in former Yougoslavia.

Of central importance in this work is the Convention for the Protection of Cultural Heritage in the Event of Armed Conflict (The Hague 1954).

Unfortunately only a limited number of States are parties to the Hague-Convention of 1954. This difficiency is an obstacle for the effective protection of the cultural heritage in such extreme situations as armed conflicts. And thus this does not give the Hague Convention the impact in the general opinion that is necessary.

In order to speed up the ratification process we have suggested in Draft Resolution nr 510 that all states that signed the 1972 World Cultural and Natural Heritage Convention, also join the 1954 Hague-convention.

The World Heritage Convention has shown how a broad public interest around an international instrument can contribute to an enlarged interest and a bigger responsibility for the up-keeping of cultural sites, groups of buildings and environments of universal

interest. The efforts so far have been concentrated to the protection of and the maintenance of the objects on the World Heritage List.

The World Heritage Convention does however state that States Parties to the Convention shall engage more widely in the cultural heritage as such, for example by inserting the cultural heritage as a function in the life of the community. This means commitment to prepare for the threats that can destroy the cultural heritage.

An international commitment should be seen as an important development of such work on the national level. And a ratification of the 1954 Hague Convention should serve as a natural and forceful support - and a gesture of solidarity - from the States Parties that already have agreed to view the cultural heritage as a common value for the entire humanity.

The delegations from the four nordic countries should also like to give full support to the revision and development of the Hague Convention of 1954 that has started and that will be considered at a meeting with the States Parties to the Convention directly after this General Conference.

Of utmost importance is - in our point of view - to clarify the validity and scope of the Convention in conflicts of a non-international character and to establish effective mechanisms for control and to ensure compliance.

International agreements, however, no matter how important they are, can not function unless they are supported by a large distribution of knowledge and information on all levels. We are therefore very happy to see that UNESCO would like to enlarge its cooperation with ICCROM, ICOMOS and ICOM and to support the development of active groups within the so called

Blue Shield-project.

Finally I would like to, Mr Chairman, underline that Denmark, Finland, Norway and Sweden will follow UNESCOs activities in this field with great interest and that we are prepared to be active in the continued review of the Hague Convention of 1954.

Nils Gunnar Nilsson, Sverige
Kommission IV, media/kommunikation

Mr President, Distinguished delegates,

On behalf of the Nordic countries, I would like to express our satisfaction with the progress shown in the handling of Major Programme IV, Communication and information. We are submitting just two Draft Resolutions which suggest minor changes in the proposed resolution text. One deals with the safety of journalists in war zones and areas of civil unrest – and will be further commented on by my distinguished colleague of Norway the other one urges the strengthening of the IPDC (Intergovernmental Programme for the Development of Communications). Sweden has been a member of the IPDC Council (for the last period), Norway is now the Nordic candidate. The role of the IPDC has been of keen interest for the Nordic countries right from the birth of the Programme, and we repeat emphatically the request that the burden of financing this Programme – vital for strengthening democracy in many developing countries – should be carried by a greater number of the rich countries, with greater contributions than so far has been the case. Compared to the huge sums invested in new communication technologies and in the take-over business, the amount of money invested in the future through the IPDC is less than microscopic. It's nothing less than a shame.

The latest meeting with the IPDC Council set aside one day for a thematic discussion over a relevant subject. This was a good beginning. We also note with satisfaction that a similar arrangement was made last Saturday within the General Conference with the joint session of all five Commissions. We are convinced that this kind of topical discussions are much more urgent for this organization than lengthy debates over small amounts of dollars, especially if these topical discussions could be planned well in

advance so the experts in the field sure will be here. And why not invite some expert world figure to open such a discussion?

In the proposed resolution, C/5 para 04002, one sentence reads as follows: *to encourage international debate on the issue of violence on the screen and its effects, particularly on young people.* This debate is already very lively, as we know, and I would like to inform you about an international conference on the subject, held in the university town of Lund, Sweden, a few weeks ago, which I am sure added to this debate.

The background to the conference is a brainstorming session on the issue, held at the EBU headquarters in Geneva in the fall of 1993, on the initiative of the Swiss, the German and the Swedish Commissions for UNESCO. That meeting led to a seminar outside Stockholm last fall with TV-producers and programme planners from seven European networks, studying concrete examples of violence on the screen, both cut and uncut versions, and relating them to different guidelines for showing violence on TV.

A third step was the conference in Lund this fall, which - I think for the first time - confronted the inflation of violence on the screen with the fact that there is an international law, the UN Convention on the Rights of the Child, which definitely have something to say on the subject. So the Swedish National Commission for UNESCO, in co-operation with the Swedish UNICEF Committee and UNESCO, and with the support of the Ministry of Culture in Sweden, invited to this conference, called *Violence on the Screen & the Rights of the Child.* The Director General of UNESCO, Mr Federico Mayor, gave the opening address, and a statement by the Executive Director of UNICEF, Ms Carol Bellamy, was presented by Mr Paul Ignatieff, Director of UNICEF Geneva. It was very significant that both top executives of these two UN organizations gave their views on this subject -

and as one result of the conference it was suggested that UNESCO and UNICEF together will establish a clearing house for collection of information and research on the impact of violence and for exchange of experiences. The Minister of Culture, Ms Margot Wallström, who took active part in the whole conference and chaired the final session, declared that the Swedish government is willing to support such a clearing house financially.

A full report from the conference will be available through UNESCO in a few months. The debate and suggestions at the conference are also reflected in the conclusions of a study, *Violence in Broadcasting Worldwide*, prepared for UNESCO by the Broadcasting Standards Council in Britain. This study will also be published in the near future. In the report from the World Commission on Culture and Development, *Our Creative Diversity*, the issue of violence is also on the agenda, and the Commission suggests that *an international forum be created to reflect on media violence and pornography, whether in TV programs, videos, or interactive games or services. International cooperation would draw on a range of national initiatives.*

One such initiative is the conference in Lund and the two seminars preceding it, which, in fact, were inspired by the prospect of the world report. A similar initiative is *The Norwegian Government's Campaign to Combat Violence in the Visual Media*, launched in March this year. Let me also remind you of the International UNESCO Media Conference, that Finland has extended an invitation to organize in 1997, on legal and practical conditions conducive to editorial independence of public broadcasting.

Another example of useful initiatives in the media sector is the big international conference in Copenhagen in June this year, *Media Concentration, Access and Plurality*, arranged by the

Danish National Commission for UNESCO, UNESCO and the Danish Government. A report from this conference will also be available soon.

The Nordic countries have early drawn the attention to the concentration in media ownership and its consequences. A study was promised in a previous C/5 but has to my knowledge never materialized. In the meantime the merger mania has, as we know, been even more appalling, with the Turner-Time/Warner merger as one of the latest examples and definitively the biggest so far. Such a study is now more urgent than ever, especially as this concentration trend not only is a real threat to diversity but also gives more impact to violence as entertainment by the mere addition of power in the distribution globally.

Mr President, if we can convince the big advertisers that we, the viewers/ consumers, are strongly opposed to the violent environment for advertisements on the screens, then there is some hope for change. The director of a major chain of stores in Sweden declared not long ago that he hesitated to buy advertisements for 50 milj FF in a channel which is too lean on violence. *It is not me that has taught my sex-year-old son to do karate kicks, it is TV*, he declared in an interview. This is the kind of examples a clearing house should collect, analyze and inform others about.

Let me end by quoting Jo Groebel, professor in mass communication at the University of Utrecht and our main contributor of research information both in Lund and at the preceding two seminars. In the 60's and 70's, he writes, we thought we had gotten rid of poisonous stuff when we dumped it out of sight into the rivers and the oceans. Later on we learned, the hard way, that the poisonous waste doesn't disappear, it just shows up again where you never expected it. We learned the word *ecology*, which now is a common word. Perhaps the time has come,

suggests Jo Groebel, to start spelling the word *media ecology*.

One key factor behind the ecological awareness, now part of our basic values, is the strong participation of women. There is a lesson to be learned, I think, if we want to develop a *media ecology* - and that's a *real* participation of women in the media, not just as nice news or weather hostesses but as real decision makers. A more equal participation of women in the media will also, I am sure, change the amount of violence on the screen dramatically. That is one of many reasons, Mr President, why the Nordic countries strongly support the views expressed in the Toronto and Beijing platform. Now it is time for action.

Thank you, Mr President.

Arne Martin Klausen, Norge

Kommission IV, Cultural Development: Heritage and Creativity

President, Distinguished delegates,

I have the honour to speak on behalf of the five Nordic countries. We were advocates in the establishing of the World Commission on Culture and Development, and we have contributed substantially to its work. Thus it is with great satisfaction we now see the work brought through its first stage. We accept the president's advice not to discuss substantial details of the report, but take the liberty to comment on the follow up of the report.

The Nordic countries would like to express their gratitude to the Commission, for the voluntary and difficult work they have done. We would like to express our support for its approach to the understanding of the various concepts of culture that the Commission has used as a basis for its work. We believe that this broad perspective gives the best platform for understanding the complex connections between the individual human being, society and the environment.

The Commission's work should be regarded as complementary to the Brundtland-report, and the procedure for the follow-up should be similar. We therefore strongly support the Commission's idea of a summit meeting on culture and development. It is essential that not only UNESCO, but the entire UN-system, the NGOs and member states contribute in this process. National, regional and thematic conferences must be organized, and artists, thinkers, politicians as well as members of civil society should take part.

To secure the important status of the Commission's work, we propose that a joint UNESCO-UN secretariat be established to

take responsibility for the follow-up. In Denmark, Finland and Norway the report will be the subject of international research conferences, and in Sweden particular emphasis will be put on the cultural policy aspects of the report when the Swedish government, in 1998, will host an international governmental conference.

We take it for granted that the report and the comments and hearings it might entail, will have a fruitful impact on the future strategies and programmes of UNESCO. We sincerely urge UNESCO's constituencies to let the report's insights permeate all sectors of UNESCO rather than narrowing the relevance and value of the report by confining it to the programme area III only.

The Nordic countries have discussed the strategy for the remaining two years of the Decade for Cultural development. We see the importance of having some projects prolonged, but we shall neither recommend an extension of the Decade as such, nor recommend putting too much resources into a formal evaluation of the Decade. The first Decade project, entitled Arts in Hospital, is a case in point. This project will need and deserve continued initiative and support by UNESCO and WHO.

Among UNESCO's many tasks, education is deemed most important. The exchange of knowledge and training of people, all through life, are the basis for the development of a sustainable and human society, on the local, the national as well as the international level. This enormous challenge is not restricted to the UNESCO educational programme, but it must be given high priority within all UNESCO's fields of competence. The cultural programme cannot be an exception. But in the draft Programme and Budget for 1996-97, the Nordic countries do not see this reflected in a satisfactory manner.

As far as the cultural programme and education is concerned, there is one thing we would like to mention. The World Heritage Centre's and Associated Schools project's cooperative project on *Young People's participation in World Heritage Preservation and Promotion*, constitutes a very positive exception to the lack of emphasis on education and training. The Nordic countries warmly support this project and its continuation through the next six years. Norway had the pleasure of being the host of the Bergen Youth Forum, and we were very impressed by the young people's commitment and enthusiasm.

Finally, we wish to offer our comment on the cultural programme in its totality. The heading of this major programme area is *Heritage and creativity*. We have noted the heritage, but see few traces of creativity. The subprogramme "Artistic Creation" covers less than a full page of the programme that should take due responsibility for the cultural sector as such. The Nordic countries are somewhat alerted by this development.

Because, as we perceive reality, the most important growth potential of our societies is based on the sum of the creative powers, knowledge and problem-solving abilities of the individuals within them. Growing commercialism is (a) characteristic of the socio-cultural changes in the world. Increasing numbers of areas of our lives are affected by market forces. Most things are regarded as goods and services, the word *product* is increasingly used in connection with new activities and services, even in art and culture.

UNESCO should make stronger and more consistent efforts to demonstrate the importance of non-material values for the quality of life for the individual as well as for the development and renewal of our societies. The draft cultural sector programme for 1996-97 deals extensively with how to commercialize art and traditional crafts. We are not blind to the fact that many

countries depend heavily on tourism, and we do agree that UNESCO can assist Member States in their efforts to develop sustainable tourism and ensure living rural areas and thriving local communities. But the cultural programme cannot leave out its responsibility for ensuring that human creativity and artistic potential can unfold with new expression and development. This is too important for the future of humanity to be forgotten by UNESCO.

Thank you, Mr President

**Asbjörn Eide, Norge,
Kommission VII, Mänskliga rättigheter**

1. This intervention is made on behalf of the delegations of the five Nordic countries: Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden. It refers to the role of UNESCO in the field of human rights. The Nordic countries place a high emphasis on the role of the United Nations in general, including that of UNESCO, which is reflected in the fact that these countries over the 50 years since the United Nations was created, have made by far the greatest financial contributions per capita to the United Nations. We support the United Nations and its specialized agencies, including UNESCO, in the conviction that the world needs an effective global and multilateral system, not only for political decision-making but also for the evolution of international standards and the dissemination of these standards to individuals and peoples all over the world. I shall not here dwell on specific aspects of the program before us. That may be dealt with in subsequent interventions by the individual delegations from the Nordic countries. In this intervention I want to take a step back and to look at the challenges which are facing the human rights endeavour in the international community and the ways in which UNESCO can deal with it.

2. There is at present a sense of frustration sometimes approaching despair regarding the future role of the United Nations and its agencies. This despair is unwarranted. During its fifty years of existence the United Nations and not the least UNESCO have achieved important results. At the general level, we have seen the successful completion of de-colonization, the elimination of *apartheid*, and not the least the establishment of a comprehensive system of human rights norms. There now exist precise guidelines by which to hold governments accountable, and non-governmental organizations have sprung up as a contribution to the evolution of a civil society, keeping the internatio-

nal community aware about infractions of human rights, and inter-governmental institutions have emerged which monitor compliance with human rights and seek to influence governments to improve their performance. These bear witness to how the United Nations and UNESCO in particular has harnessed the best of humanity and civilization.

3. And yet, there are new challenges that have to be dealt with, and UNESCO should be in the forefront in identifying and in responding to these challenges. Let me address some of them. The most obvious is the danger of disintegration of societies. In many parts of the world we are witnessing internal conflicts driven by ethnic tension or religious intolerance. Acts of terror and indiscriminate killing are often sought to be justified by principles which in themselves sound innocent enough. One of the key words used today is that self-determination of peoples. Used in the abstract it may be innocent, but when applied in practice at a time when de-colonization has been brought to an end, it is often a basis for extreme brutality but pursued with the conviction that the brutality is justified for some higher purposes.

One aspect of this brutality is the horrible practice of rape of women as part of the processes of ethnic cleansing or ethnic destruction. The international community is slowly starting to take the overall question of violence against women seriously, but much remains to be done in this field, and UNESCO could supplement the important work now being done by the Human Rights Commission, which has appointed a special rapporteur, Dr. Radhika Coomaraswamy to address this issue. Some of this violence is also committed in the name of religions. In her report, Mrs. Coomaraswamy points out that the spirit of all the world's religions is dedicated to equality, including equality between the sexes. Though interpretations may vary, there is no question, she says, that all the world's religions are committed to the pursuit of equality and human rights. However, certain man-

made practices performed in the name of religion not only denigrate individual religions but violate internationally accepted norms of human rights, including women's rights. Recent religious movements, often termed "fundamentalist", have sought to clothe these discriminatory practices with religious sanctity. Let me add that these practices are literally "man-made" in the direct sense of the world.

4. Many of these ethnic and religious conflicts, however, have deeper roots: poverty, social inequities, environmental problems and long-standing human rights violations.

5. When facing these problems, the United Nations and its agencies, including UNESCO, are severely restrained by the lack of resources. Obviously there is a need to monitor the use of money, to avoid waste, and a need to define our priorities well. However, it also needs to be said that the resources given by the 185 member states of the United Nations in order for the organization and its agencies to solve the common problems of the world are infinitesimally small compared to the resources that these same states are willing to use separately in order to repair the problems arising from the fact that they are not willing to solve problems together.

6. Let me now turn to the ways in which the international community and in particular UNESCO should respond to these problems with particular reference to human rights. In so doing, let us take as a basis the Universal Declaration of Human Rights. The General Assembly, in 1948, proclaimed the Declaration "as a common standard of achievement for all peoples and all nations, to the end that every individual and every organ of society, keeping this Declaration constantly in mind, shall strive by teaching and education to promote respect for these rights and freedoms and by progressive measures, national and international, to secure their universal and effective recognition and observance

...“ (Preamble). Let us start on the basis of article 28 of the Declaration, which states: “Everyone is entitled to a social and international order in which the rights and freedoms set forth in this Declaration can be fully realized“.

In light of the problems facing us, it is now generally recognized that it is more cost-effective to anticipate and prevent social and international problems than trying to solve them once they occur. Consequently, UNESCO should get fully involved in these preventive efforts.

7. Firstly, it should recognize the need to combine respect for diversity with the maintenance of social unity. We know that national societies almost everywhere are multi-cultural, even though there is sometimes an unwillingness to accept this fact. Societies are multi-cultural not simply because groups with different cultural identities co-exist within the same state. Our multi-cultural legacy is shared by every group. Everyone is affected by layers of culture which criss-cross each other. The main religions have contributed to the formation of broad civilizations; the civilizations have affected and influenced each other to a substantial degree.

The increasing trend towards multi-culturalism arises from several factors. Migrations, changes in communications technology, and the ever-increasing role of the media, whether written or electronic. The process of globalization proceeds with increasing speed. It is irreversible but also conflict-generating. It is irreversible because there is no way in which we can fully insulate us from each other. The concern with the environment, and with the capacity of spaceship earth, makes it abundantly clear that we are in this together, and that we have to find ways in which we can cope with globalization while maintaining the existence and identity of the particular communities.

Globalization is also conflictual partly because it tends to favour the strong at the expense of the weak. Globalization gives different result for different participants. Technologically and organizationally dominant circles obtain considerable benefits from globalization; others are further impoverished or denied their equal share in the benefits.

8. It is against this background that UNESCO has a major role to play in balancing the concern with cultural identity with social unity. Going too far in one direction creates havoc. In recent past, the concept of "nation-building" overemphasized the need for homogenization of everyone into one common culture. At present, there is a risk of going too far in the opposite direction, overemphasizing diversity at the cost of unity. There is always a risk, when creating cultural or linguistic communities, that members of other groups are held to be "aliens" or "strangers"; in its worst manifestation, it leads to the horrible practice of ethnic cleansing, of which we have seen much too much in recent years.

9. The international human rights system, when taken in its totality, provides the best framework for achieving this balance. The catalogue of human rights listed in the Universal Declaration and in the numerous international human rights conventions since adopted on its basis, are intended to ensure both the freedom and equality of the individual, within the limits set by the need to live together and contribute together within a democratic society. The rights of groups are subordinate to the basic principle of democracy and equality. Neither majorities, nor minorities can demand rights which violate the freedom and equality of the human being. Human rights exclude the right of majorities, as well as of minorities, to establish privileges and to exclude other. It is with this understanding we should examine the human rights activities of UNESCO, both in terms of education, research and in other ways.

10. More than any other agency, UNESCO should play a co-ordinating role in striving "by teaching and education to promote respect for these rights and freedoms" in order to create "a social and international order in which the rights set forth in the [Universal] Declaration can be fully realized."

BILAGA 3

Den svenska delegationen till generalkonferensen

Regeringen utsåg i oktober 1995 följande personer att ingå i delegationen:

som ombud

statsråden Carl Tham och Margot Wallström, statssekreteraren Göran Löfdahl, ambassadören Ingemar Lindahl samt museichefen Margareta Alin

som ersättare

riksdagsledamöterna Karl-Göran Biörsmark och Ingegerd Wärnersson, kulturredaktören Nils Gunnar Nilsson samt kanslichefen Anders Falk

som sakkunniga

generaldirektören Birgit Antonsson, f riksantikvarien Margareta Biörnstad, departementssekreteraren Charlotte Brunnberg, byrådirektören Iréne Johansson, avdelningsdirektören Anita Jonsson, byråchefen Carl-Johan Kleberg, direktören Göran Lannegren, f riksdagsledamoten Inga Lantz, departements-sekreteraren Birgitta Lindencrona, kanslisekreteraren Kerstin Lundman, departementsrådet Gudrun Molander, departementssekreteraren Erik von Pistohlkors, generaldirektören Erland Ringborg, f riksdagsledamoten Birgitta Rydle, departements-seretetaren Ulla-Stina Ryking, högskolerektorn Birgitta Stymne, f riksdagsledamoten Alwa Wennerlund-Larsson, departementssekreteraren Tore Zetterberg och forskningssekreteraren Bo Öhngren.

ISSN 0348-8705